

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Právní forma a postavení právnických osob oprávněných k archeologickému výzkumu a stručný výklad nejfrekventovanějších právních pojmů

- **fyziké osoby** (plnoletost, způsobilost k právním úkonům)
 - **právnické osoby** – vznik právnických osob
- soukromoprávní obchodní společnosti vznikají zápisem, zanikají výmazem z obchodního rejstříku, občanská sdružení vznikají registrací stanov u MV ČR, obecně prospěšné společnosti zakládá zakladatel
- veřejnoprávní právnické osoby zřízeny zřizovatelem většinou podle speciálních zákonů (o veřejných výzkumných institucích, o vysokých školách, rozpočtová pravidla), právnická osoba zřízena zřizovatelem, zřízení provádí vydání zřizovací listiny, která obsahuje: název zřizovatele, dobu a účel zřízení, předmět hlavní, další a jiné činnosti, vymezení majetku, základní organizační struktura, zápis do rejstříku veřejných výzkumných institucí vedených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy,
- právnickou osobou i Česká republika, obce, jednotky územní samosprávy
- za právnické osoby jedná statutární orgán (ředitel, předseda, rektor, jednatel)

Právní forma, charakter a postavení právnických osob oprávněných provádět archeologický výzkum

veřejnoprávní charakter:

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

veřejná výzkumná instituce - zřízena ze zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích - Českou republikou prostřednictvím organizačních složek státu = ministerstev nebo Akademií věd (zákon č. 283/1992 Sb., o Akademii věd ČR ve znění pozdějších předpisů) nebo územně samosprávným celkem = krajem nebo statutárním městem, které je územně samosprávným celkem dle č. 99 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky ve znění pozdějších předpisů

V současné době v ČR existují 4 specializované instituce oprávněné provádět archeologický výzkum s působností v regionu na území větším než rozloha 1 kraje. Konkrétní územní působnost je stanovena zřizovatelem ve zřizovací listině a v oprávnění provádět archeologický výzkum dle § 21 zákona č. 20/1987 Sb.:

- Archeologický ústav AV ČR v Praze, v. v. i.
- Archeologický ústav AV ČR v Brně, v. v. i.
- Ústav archeologické památkové péče SZ Čech, v. v. i.
- Ústav archeologické památkové péče v Brně, v. v. i.

státní příspěvková organizace - zřízena Českou republikou prostřednictvím ministerstva, v tomto případě Ministerstva kultury ČR dle kompetenčního zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR a č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech (rozpočtová pravidla, kde mimo jiné upraveno hospodaření organizačních složek státu a příspěvkových organizací – Hlava XIII)

- Národní památkový ústav – územní působnost ČR, oprávnění provádět archeologický výzkum dle § 21 zákona č. 20/1987 Sb.
- 16 muzeí, z nichž několik má oprávnění provádět archeologický výzkum

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Např. Národní muzeum, Moravské zemské muzeum, Slezské zemské muzeum, Husitské muzeum v Táboře, Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, Muzeum Jana Ámose Komenského v Uherském Brodě

MK ČR dále zřizuje další státní příspěvkové organizace – např. Národní galerii v Praze, Národní knihovnu ČR, Moravskou zemskou knihovnu v Brně, Českou filharmonii, Pražský filharmonický sbor, Národní filmový archiv.

příspěvková organizace - zřízena krajem nebo statutárním městem dle zákona č.129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) – 14 krajů, Praha - 10 obvodů, nakládá s majetkem zastupitelstvo, rada, hejtman, krajský úřad – správní orgán a dle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních samosprávných celků. Kraje zřizují mimo jiné multioborová regionální muzea, která před vznikem územně samosprávných celků byla zřizována krajskými úřady nebo okresními úřady, většina z těchto příspěvkových organizací krajů a sbírkotvorných institucí podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy je nositelem oprávnění provádět archeologický výzkum dle § 21 zákona č. 20/1987 Sb., a to v územní působnosti stanovené ve zřizovací listině vydané zřizovatelem – krajem a v oprávnění dle § 21 zákona č. 20/1987 Sb.

Regionální muzea s působností na území kraje nebo území několika okresů zřizovaná krajem např.:

- Prácheňské muzeum Písek
- Jihomoravské muzeum ve Znojmě
- Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
- Západočeské muzeum v Plzni
- Polabské muzeum.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Městská muzea zřizovaná městy s územní působností na obvodech města nebo katastrech města, např.:

- Muzeum hl. m. Prahy
- Městské muzeum v Čelákovících
- Městské muzeum v Milevsku.

V ČR jsou zřízeny 2 specializované archeologické instituce v této právní formě:

- Ústav archeologické památkové péče středních Čech – zřizovatel Středočeský kraj
- Archeologické centrum – zřizovatel Olomoucký kraj

soukromoprávní charakter:

občanské sdružení - dle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., přípravný výbor 3 fyzických osob překládá MV ČR stanovy, vznik registrací stanov a přidělením IČO, ve stanovách určeny orgány sdružení – předseda, výkonný výbor, valná hromada a jejich kompetence

obecně prospěšná společnost - dle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, zakladateli mohou být fyzické osoby, Česká republika nebo právnické osoby. Zakládací listina stanoví zejména podmínky změn určeného druhu poskytovaných obecně prospěšných služeb, způsob jednání správní rady a dozorčí rady, volbu nebo jmenování určitého počtu členů správní rady, popřípadě dozorčí rady na návrh předem určeného okruhu občanů nebo na návrh určité právnické osoby, orgánu územní samosprávy nebo orgánu státní

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

správy a další náležitosti. Obecně prospěšná společnost vzniká dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností vedeného rejstříkovým soudem.

Orgány: správní rada, dozorčí rada, ředitel.

- **Státní správa, samospráva** - v ČR vertikálně decentralizovaným způsobem, subsidiarita – podřízenost, státní moc ve výkonu od 1. 1. 2003 svěřena krajům a obcím (nahrazeny předchozí regionální správní úřady - okresní úřady)
- **legislativa** - příprava, tvorba právních předpisů (nikoli platné právo, jak se často nesprávně uvádí), legislativní plán prací v celostátním rozsahu www.vlada.cz, (zákony, nařízení vlády, vyhlášky ústředních správních úřadů, tj. ministerstev, publikovány ve Sbírce zákonů). K vydání předpisu nižší právní síly je nezbytné zákonné zmocnění.
- **platnost, účinnost** - účinnost konkretizována v závěrečné části zákonů, doba mezi dnem platnosti a dnem účinností - legisvakanční lhůta, u zásadních změn, kdy je aplikace náročná a dotýká se velkého množství osob, např. zákon č. 500/2004 Sb., správní řád i několik měsíců lhůta mezi platností zákona a jeho účinností, tj. datem, od kdy je nutné se jím řídit.
- **právní úkon/akt** - jedno a vícestranný - upravuje projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností, (jednostranný – např. závěť, vícestranný - smlouva) musí být učiněn svobodně, vážně, srozumitelně, určitě
- **rozhodnutí, opatření** - jednostranný právní akt příslušného orgánu, vydávaný výhradně na základě zákona – postavení vydavatele a adresáta není rovnocenné
- **novela** = změna právního předpisu, buď přímá nebo nepřímá, tzn. pokud se znění předpisu mění v souvislosti s přijetím novely jiného předpisu,

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **zásada speciality** - zvláštní zákon (tj. jiný zákon, úzce zaměřený) má při aplikaci přednost před zákonem obecným

Ze základních právních principů:

- pozdější zákon ruší předchozí
- neznalost zákona neomlouvá
- norma vyšší právní síly ruší/deroguje normu nižší
- nepřípustnost retroaktivity právní normy
- procesní zásada - necht' je slyšena též druhá strana
- zásada materiální pravdy

- **nařízení vlády, usnesení vlády, vyhlášky, obecně závazné předpisy územních samosprávných celků a obcí**

- **Evropské právo** má přednost před národním právem členského státu, je prováděno zásadou bezprostředního účinku, nepsané evropské právo sestává z výroků Evropského soudního dvoru.

Příklady závazných norem evropského práva:

Evropská komise vydává normy sekundárního práva komunitárního – např.:

nařízení - přímo závazná pro členské státy EU

směrnice - implementační doba k začlenění do právního řádu členského státu

rozhodnutí - zavazují adresáta, změna dimenze národní v dimenzi komunitární u metod a postupů členského státu.

V oblasti kulturního dědictví ČR přijala úmluvy formou závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, ale právo EU se - s výjimkou problematiky dovozu a vývozu - v této oblasti neuplatňuje.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ